

ZVUKOVI LIČNOSTI: MOŽE LI ŠEST CRTA LIČNOSTI OBJASNITI MUZIČKE PREFERENCIJE MLADIH?

Autor: ZORANA PRNJIĆ, Dragiša Milovanović, Danilo Diljević

e-mail: zorana.prnjic@student.ff.unibl.org

Mentor: asist. Lana Vujaković

Filozofski fakultet Univerziteta u Banjoj Luci

Uvod: Uticaj muzike na različite aspekte čovjekovog života manifestuje se i kroz osobine ličnosti koje oblikuju specifične preferencije prema određenim muzičkim tipovima i žanrovima.

Cilj: Istraživanje je usmjereno na ispitivanje povezanosti između dimenzija ličnosti prema HEXACO modelu (ekstraverzija, prijatnost, savjesnost, emocionalnost, otvorenost i poniznost-poštenje) i muzičkih preferencija kod mladih odraslih osoba.

Materijal i metode: U istraživanju je učestvovalo 234 mladih odraslih uzrasta od 15 do 25 godina sa teritorije Bosne i Hercegovine i Srbije. Ispitanici su putem online forme popunjavali upitnik koji je sadržavao opšte demografske podatke, muzičke preferencije, HEXACO upitnik i audio isječke pjesama.

Rezultati: Većina dimenzija HEXACO modela su ostvarile korelacije sa muzičkim žanrovima, izuzev savjesnosti i prijatnosti. Najizraženija dimenzija bila je otvorenost, koja je pozitivno povezana sa muzikom visoke umjetničke vrijednosti, dok je ekstraverzija u pozitivnoj korelaciji sa žanrovima društvenog konteksta. Poštenje je pozitivno koreliralo sa žanrovima koji naglašavaju moralne vrijednosti. Niža emocionalnost zajedno sa višom otvorenosti uočena je kod ispitanika kojima je muzika važna i koji se dobro razumiju u žanrove, u odnosu kod onih koji se ne razumiju, ali im je muzika takođe važna.

Zaključak: Osobine ličnosti prikazane HEXACO modelom mogu biti prediktori preferencija muzičkih žanrova, stoga ih treba uzeti za razmatranje pri budućim istraživanjima. HEXACO model pruža dodatnu dimenziju koja do sada nije dovoljno proučena, a pokazala se kao značajan prediktor.

Ključne riječi: HEXACO model, osobine ličnosti, muzika, žanrovi, preferencije.

UVOD

Muzika predstavlja univerzalni oblik izražavanja emocija, unutrašnjeg stanja i individualnih vrijednosti u svakodnevnom životu. Kao takva, njeni tragovi sežu do najstarijih ljudskih civilizacija, što dokazuje njenu duboku ukorijenjenost i značaj u ljudskoj kulturi. Otkako su razvili sposobnost apstraktnog mišljenja, ljudi pokazuju interes za muziku i muzičke instrumente. Danas se muzika smatra jednom od vrsta umjetnosti u kojoj kontinuirani razvoj rađa i nove žanrove koji na svoj način utiču na psihološke i bihevioralne aspekte čovjekovog života. Na primjer, izloženost muzici sa prosocijalnim temama može dovesti do više interpersonalne empatije u odnosu na slušanje neutralne muzike (Greitemeyer, 2009). Posebno u životu mladih, muzika pronalazi svoju ulogu u izgradnji identiteta i povezanosti sa socijalnom grupom od interesa, gdje mladi kroz različite muzičke žanrove izražavaju svoje stavove i vrijednosti, ali i emocionalne potrebe (North, Hargreaves & O'Neill, 2000). U tom smislu, muzika preispituje i lične karakteristike pojedinca.

Muzičke preferencije

Muzičke preferencije predstavljaju lične izbore i sklonosti koje pojedinac ili grupa razvijaju prema određenim žanrovima, izvođačima ili stilovima izvođenja. Savremena istraživanja (Lonsdale & North, 2011) ukazuju na to da se odabir muzike ne zasniva isključivo na estetskim osobinama, već i na njenoj sposobnosti da izazove specifične afektivne reakcije, doprinese emocionalnoj regulaciji i omogućava izražavanje ili potvrdu ličnog identiteta.

HEXACO upitnik

U cilju pronalaska bazičnih crta ličnosti, istraživači su leksičkim pristupom i faktorskom analizom identifikovali osnovne dimenzije u psihologiji ličnosti. Uz prvobitno dominantni model Velikih pet, u upotrebi se pojavio HEXACO model (Ashton & Lee, 2004) koji je operacionalizovan kroz šest dimenzija: ekstraverzija, prijetnost, savjesnost, emocionalnost, otvorenost ka iskustvu i poniznost–poštenje, od kojih je posljednje navedena crta ličnosti predstavljala novitet u odnosu na model Velikih pet. Ekstraverzija (X) se ogleda u uživanju pri socijalnim interakcijama, prijetnost (A) podstiče brižnost i ustupanje, savjesnost (C) se manifestuje kroz strukturisanost i dužnost, a emocionalnost (E) kroz zavisnost o drugima, plašljivost i ličnu sentimentalnost. Dimenzija otvorenost (O) izražava sklonost ka umjetničkim i nesvakidašnjim vrijednostima, dok poštenje–poniznost (H) vrednuje moralno prihvatljivo ponašanje i skromnost. Za potrebe ovog istraživanja odabran je HEXACO model ličnosti, budući da uključuje šestu dimenziju poštenja–poniznosti, koja omogućava precizniju analizu ličnosti, te posjeduje veću prediktivnu moć u odnosu na tradicionalni model Velikih pet.

Pregled dosadašnjih istraživanja

Prethodna istraživanja su uglavnom usmjerena na ispitivanje povezanosti dimenzija iz modela Velikih pet (Ferwerda et al. 2017) sa preferencijama žanrova muzike. Naime, pokazano je da crte ličnosti objašnjavaju i do 21% muzičkih preferencija (Butković & Žauhar, 2024), od kojih se najčešće ističe otvorenost ka iskustvu kao značajni korelat sa odabirom muzike (Fricke & Herzberg, 2017; Delsing et al., 2008). Takođe, dimenzija ekstraverzije pokazala se kao prediktor slušanja energične muzike pogodne u društvenim kontekstima (Dorochowicz, Kurowski & Kostek, 2020). Istraživači su muzički ukus dovodili u odnos i sa maladaptivnim osobinama ličnosti i crtama ličnosti iz domena mračne trijade, gdje je psihoticizam povezan sa raznovrsnijim muzičkim preferencijama, a izolovanost očekivano smanjuje tendenciju ka slušanju društvene muzike (Blagov et al. 2019). Osim direktne povezanosti sa dimenzijama ličnosti, rezultati su pokazali statistički značajan efekat pola, gdje djevojke preferiraju emotivniju i sofisticiraniju muziku, dok mladići preferiraju energičniju i buntovnu muziku (Vella & Mills, 2017). U istom istraživanju izdvojena su dva pristupa slušanju muzike: osobe sklonije kognitivnom pristupu primarno obraćaju pažnju na kvalitet i složenost pjesama, a osobe koje muziku koriste za emocionalnu regulaciju upotrebljavaju muziku kao sredstvo za ublažavanje stresa ili ekspresiju trenutnog raspoloženja (Chamorro-Premuzic & Furnham, 2007, citirano u Vella & Mills, 2017). Kognitivni pristup pozitivno korelira sa otvorenošću, dok visoki neuroticizam ima pozitivnu povezanost sa slušanjem muzike u svrhu emocionalne regulacije (Getz, Marks & Roy, 2014, citirano u Vella & Mills, 2017). Ukupan broj muzičkih žanrova koje pojedinac preferira pokazao se povezanim s određenim crtama ličnosti, pri čemu su otvorenost ka iskustvu i prijetnost bili značajni prediktori (Bansel et al., 2020).

Hipoteze istraživanja

Cilj ovog istraživanja jeste da se ispita odnos između dimenzija ličnosti prema HEXACO modelu i muzičkih preferencija kod mladih odraslih osoba, odnosno da utvrdi u kojoj mjeri pojedine osobine ličnosti (ekstraverzija, prijatnost, savjesnost, emocionalnost, otvorenost i poniznost-poštenje) predviđaju sklonosti prema određenim muzičkim žanrovima. Prva hipoteza oslanja se na prethodna istraživanja koja su provjeravala povezanost sa pet crta ličnosti, bez crte poštenje–poniznost (Neuman et al. 2016; Ferwerda et al. 2017), te pretpostavlja postojanost statistički značajne povezanosti između stepena izraženosti crta ličnosti iz HEXACO modela i muzičkih preferencija ispitanika. Nadalje, druga hipoteza pretpostavlja da će postojati pozitivna rastuća korelacija između skora ispitanika na dimenziji otvorenost i same raznovrsnosti u muzičkim preferencijama, odnosno da će prosječan ispitanik sa većim skorom na dimenziji otvorenosti imati u prosjeku raznovrsniji muzički ukus (Butković & Žauhar 2024; Bansel et al., 2020). Iako su prethodna istraživanja pokazala značajnu korelaciju dimenzije prijatnosti i muzičkih preferencija, treća hipoteza pretpostavlja višu korelaciju između poštenja–poniznosti i muzičkih preferencija, nego prijatnosti i muzičkih preferencija (Bansel et al., 2020). Na kraju, pretpostavlja se da percepcija vlastitog muzičkog ukusa kao kvalitetnijeg, kao i uvjerenje da postoje kvalitetniji muzički žanrovi, utiču na razlike u ocjenjivanju muzičkih žanrova, pri čemu se manje popularni žanrovi procjenjuju višim, a popularniji žanrovi nižim ocjenama kod ispitanika koji vlastiti muzički ukus smatraju kvalitetnijim od drugih.

MATERIJAL I METODE

Uzorak

Uzorak istraživanja činile su osobe od 15 do 25 godina sa teritorije Bosne i Hercegovine i Srbije. Ukupno je učestvovalo 234 ispitanika ($n=234$), od čega je 73 muškog pola a 160 ženskog pola. Jedan ispitanik izjasnio se opcijom „Drugo”.

Mjerni instrumenti

Demografski podaci

Prvi dio upitnika odnosio se na prikupljanje opštih demografskih podataka poput pola i starosti ispitanika.

Muzičke preferencije

Drugi dio upitnika odnosio se na opšte stavove ispitanika prema muzici i njihove preferencije prema izboru žanrova. Instrument je kreiran od strane autora za potrebe ovog istraživanja. Stavovi o muzici uključuju vjerovanje da je neki žanr superiorniji od drugih, ili da oni poznaju muziku bolje od drugih, dok preferencije prema izboru žanra obuhvataju izbor žanrova koje ispitanici najviše slušaju. Primjer pitanja je: „Koje muzičke žanrove najviše slušate?”

HEXACO upitnik

Treći dio upitnika činio je adaptirani HEXACO upitnik (Ashton & Lee, 2009, adaptirano prema Sokolovska et al., 2018), koji mjeri izraženost šest dimenzija ličnosti: ekstraverzija, prijatnost, savjesnost, emocionalnost, otvorenost i poniznost–poštenje. Upitnik

sadrži 60 tvrdnji na koje je odgovarano pomoću Likertove skale (od 1 – uopšte se ne slažem do 5 – u potpunosti se slažem). Primjer tvrdnje: „Drugi ljudi smatraju da sam plahovite naravi”. Sve dimenzije HEXACO modela pokazale su zadovoljavajuću unutrašnju konzistentnost, izuzev dimenzije prijatnosti, čija je pouzdanost bila nešto niža. Ipak, pri interpretaciji ovih rezultata potrebno je uzeti u obzir veličinu uzorka na kojem je istraživanje sprovedeno (Tabela br. 3).

Audio snimci

U posljednjem dijelu upitnika, ispitanicima je zadano da poslušaju 12 isječaka iz pjesama različitih žanrova, gdje su nakon svake pjesme izrazili stepen svidanja. Preferencija ispitanika prema slušanoj pjesmi procjenjivana je na osnovu dvije tvrdnje: „Generalno gledano, dopala mi se pjesma koju sam upravo poslušao/la” i „Slušao/la bih ovu pjesmu ponovo.”

Izbor pjesama vršen je na osnovu broja pregleda na YouTube platformi, a podjela po žanrovima izvršena je na osnovu podjele Rentfrow i Gosling (2003) koji su muziku podijelili na: Reflektivnu & Kompleksnu (bluz, džez, klasična i folk); Intenzivnu & Buntovničku (rok, hevi metal i alternativna); Optimističnu & Konvencionalnu (kantri, religijska i pop); Energičnu & Ritmičku (rep, hip-hop, sol/fank i elektronska). Kako ova verzija nije u potpunosti adekvatna za demografsko područje ovog istraživanja, podjela je prilagođena za područje muzike Zapadnog Balkana: Reflektivna & Kompleksna (bluz, džez, klasična); Intenzivna & Buntovnička (rok, hevi metal i alternativna); Pop; Energična & Ritmička (rep, hip-hop, sol/fank i elektronska); Narodna (izvorna) muzika i Konvencionalna muzika (religijska, orijentalna, rodoljubiva).

Procedura

Ispitanici su regrutovani putem društvenih mreža i popunjavali su online upitnik. Prije samog popunjavanja, potvrdili su uslov za starosnu dob i područje odakle dolaze. Za popunjavanje upitnika je bilo potrebno 20 minuta.

Etika

Uvodna instrukcija upitnika jasno je naglašavala anonimnost ispitanika, kao i mogućnost odustajanja u bilo kojem trenutku bez negativnih posljedica. Takođe, ispitanici su imali mogućnost kontaktiranja istraživača ukoliko su imali određene nedoumice u vezi samog istraživanja. Instrukcija za dio upitnika sa audio snimcima pjesama naglašavala je da istraživači ne polažu pravno nikakva imovinska i moralna prava na pjesme, te da se one koriste isključivo za naučne svrhe.

REZULTATI

Rezultati korelacione analize između crta ličnosti i srednjih ocjena pjesama po žanrovima pokazali su više statistički značajnih korelacija koje sugerišu postojanost povezanosti između crta ličnosti i muzičkih preferencija (Tabela br. 5). Za početak, crta ličnosti otvorenost pokazala je značajnu korelaciju sa ocjenama svih žanrova osim pop muzike. Ispitanici koji imaju više rezultate na dimenziji otvorenost obično su dali više ocjene rep, hip-hop i elektronskoj muzici ($r = 0,216, p < ,001$); religijskoj, orijentalnoj i rodoljubivoj (r

$= 0,221, p < ,001$); rok, metal i alternativnoj ($r = 0,192, p = 0,003$) te džez, bluz i klasičnoj muzici ($r = 0,452, p < ,001$). Ovi ispitanici su takođe niže ocijenili narodnu muziku ($r = -0,185, p = 0,004$). Ekstraverzija je pokazala pozitivnu korelaciju sa pop muzikom ($r = 0,174, p = 0,008$), kao i sa narodnom muzikom ($r = 0,184, p = 0,005$). Emocionalnost je pozitivno korelirala sa pop ($r = 0,182, p = 0,005$), rok, metal i alternativnom muzikom ($r = 0,174, p = 0,008$). Poštenje pozitivno korelira sa religijskom, orijentalnom i rodoljubivom ($r = 0,201, p = 0,002$) i bluz, džez i klasičnom muzikom ($r = 0,205, p = 0,002$). Dimenzije prijetnost i savjesnost nisu ostvarile značajne korelacije. U poređenju srednjih ocjena pjesama po žanrovima sa pitanjem da li smatraju da je muzika koju slušaju kvalitetnija od druge muzike, rezultati T-Testa (Tabela br. 8) pokazali su da su ispitanici koji smatraju da muzika koju oni slušaju jeste kvalitetnija, obično više ocijenili bluz, džez i klasičnu muziku ($t = 2,695, p = 0,008$), a niže narodnu ($t = -2,751, p = 0,006$) i pop ($t = -2,768, p = 0,006$). Takođe, ispitanici koji smatraju da muzika koju slušaju jeste kvalitetnija obično imaju nižu emocionalnost ($t = -2,419, p = 0,016$) (Tabela br. 10). Kada se, prema preferencijama u žanrovima (Tabela br. 9), porede oni koji smatraju da su neki žanrovi kvalitetniji od drugih i oni koji ne vjeruju u to, ispitanici iz prve grupe niže ocjenjuju rok, metal i alternativnu ($t = -4,183, p < ,001$); religijsku, orijentalnu i rodoljubivu ($t = -2,482, p = 0,016$) i rep, hip-hop i elektronsku muziku ($t = -2,425, p = 0,018$). Rezultati ANOVA analize (Tabela br. 6) pokazuju da je dimenzija otvorenosti značajno povezana sa procjenom značaja muzike ($p = 0,007$). Post hoc testovi dodatno ukazuju da ispitanici koji muzici pridaju veliku važnost i dobro se razumiju u žanrove, imaju viši nivo otvorenosti u odnosu na one kojima je muzika takođe važna, ali se ne razumiju dovoljno u žanrove (srednja razlika $= 0,24, p = 0,03$) kao i u odnosu na one kojima muzika i nije toliko važna (srednja razlika $= 0,399, p = 0,049$). Kada je riječ o dimenziji emocionalnost, ona takođe ima značajnu povezanost sa ličnom procjenom važnosti muzike za ispitanika ($p = 0,034$) (Tabela br. 7). Post hoc testovi ukazuju da ispitanici kojima je muzika veoma važna i dobro poznaju žanrove, imaju nižu emocionalnost u poređenju sa onima kojima je muzika takođe važna, ali da se ne razumiju toliko dobro u žanrove (srednja razlika $= -0,266, p = 0,031$).

DISKUSIJA

Iako su ranija istraživanja bila isključivo usmjerena na ispitivanje muzičkih preferencija pomoću modela Velikih pet (Ferwerda et al. 2017), rezultati ovog istraživanja pokazali su dosta značajnih korelacija između crta ličnosti HEXACO modela i srednjih ocjena pjesama po žanrovima (Tabela br. 5). Ovim rezultatima je potvrđena prva hipoteza istraživanja, ali i udio objašnjenja muzičkih preferencija kroz ličnost (Butković & Žauhar, 2024). U skladu sa prethodnim istraživanjima (Fricke & Herzberg, 2017; Delsing et al., 2008;), te u skladu sa drugom hipotezom istraživanja, otvorenost je crta koja imala najviše značajnih korelacija. Pronađene su pozitivne korelacije otvorenosti sa: rep, hip-hop i elektronskom muzikom; religijskom, orijentalnom i rodoljubivom; rok, metal, alternativnom, džez i bluz muzikom. Ova povezanost može imati uporište u većoj umjetničkoj vrijednosti tekstova ovakve muzike, ali i na manjoj zastupljenosti navedenih žanrova na prostoru na kojem je rađeno ovo istraživanje. Ovakav odnos dodatno potvrđuje najviša korelacija sa bluz, džez i klasičnom muzikom koje predstavljaju kompleksne muzičke sadržaje. Suprotno tome, niža umjetnička vrijednost i visoka popularnost narodne muzike objašnjavaju negativnu korelaciju ovih žanrova sa dimenzijom otvorenosti. Veliki broj pozitivnih korelacija otvorenosti i žanrova potvrđuje i drugu hipotezu istraživanja. Ova naklonjenost i ljubav prema umjetnosti objašnjava i činjenicu da su ispitanici sa višom otvorenosti takođe češće govorili da im je muzika bitna te da se dobro razumiju u žanrove (Tabela br. 10). Ekstraverzija pozitivno korelira sa pop i narodnom muzikom koje podstiču na društvenu interakciju i

uživanje na zabavama i sličnim događanjima (Dorochowicz, Kurowski & Kostek, 2020), pri čemu je tendencija za izolovanost manja (Blagov et al. 2019). Niža emocionalnost kod ispitanika kojima je muzika veoma važna i dobro poznaju žanrove (Tabela br. 7) sugerise potencijalnu dominaciju intelektualne stimulacije pri slušanju muzike, a manju potrebu za emocionalnom regulacijom (Getz, Marks & Roy, 2014, citirano u Vella & Mills, 2017). Ovi ispitanici uživanje u muzici zasnivaju na umjetničkom i estetskom doživljaju koji proizilaze iz njihovog poznavanja žanra, dok manje koriste komponentu emocionalne regulacije. Dimenzija poštenje–poniznost ostvarila je pozitivnu povezanost sa rodoljubivom i religijskom muzikom, što se može objasniti introspektivnim i duhovnim sadržajem koje ova muzika sadrži, a što je takođe u skladu sa vrijednostima koje ti ispitanici njeguju (Greitemeyer, 2009). S obzirom na to da dimenzija prijatnosti nije ostvarila nikakve značajne korelacije, dok dimenzija poštenje–poniznost jeste, potvrđena je i treća hipoteza. Sa druge strane, narodna muzika obično naglašava hedonizam i materijalne vrijednosti koji su u negativnoj korelaciji sa dimenzijom poštenja. T-testovi (Tabela br. 8) potvrđuju posljednju hipotezu kojom ispitanici koji smatraju da je muzika koju slušaju kvalitetnija obično daju više ocjene džez, bluz i klasičnoj muzici što se može objasniti time što je ova muzika manje popularna i rijetko je ljudi slušaju, te samim tim ispitanici koji slušaju ovaj žanr smatraju da je on i kvalitetniji. Suprotno tome, pop i narodna muzika su dosta popularnije, te je prethodno spomenuta grupa ispitanika generalno niže ocijenila ove žanrove. Kada se uzme u obzir pitanje da li ispitanici smatraju da postoje generalno kvalitetniji žanrovi (Tabela br. 9), ispitanici koji su potvrdno odgovorili obično su niže ocijenili rok, metal i alternativnu, religijsku, rodoljubivu, orijentalnu i rep, hip-hop te elektronsku muziku. Moguće objašnjenje jeste u tome da ovi ispitanici imaju strože kriterijume ocjenjivanja, što dodatno podržava i činjenica da nije bilo pozitivnih povezanosti. Nasuprot prethodnim istraživanjima (Vella & Mills, 2017), efekat pola u ovom istraživanju nije zabilježen.

ZAKLJUČAK

Cilj ovog istraživanja bio je da se utvrdi povezanost između crta ličnosti iz HEXACO modela i muzičkih preferencija kod mladih, na prostorima Bosne i Hercegovine i Srbije. Korelaciona analiza pokazala je dosta značajnih korelacija crta ličnosti i ocjena pjesama po žanrovima. Otvorenost je ostvarila korelacije sa najviše žanrova dok savjesnost i prijatnost nisu ostvarile nikakve značajne korelacije. Ekstraverzija je pozitivno korelirala sa muzikom koja je uobičajena na društvenim događajima i zabavama. Nivo emocionalnosti varirao je u odnosu na to koliko su ispitanici dobro poznavali muzičke žanrove. Na kraju, dimenzija poštenje–poniznost bila je pozitivno povezana sa muzikom koja zagovara moralne principe. Rezultati ovog istraživanja potvrđuju značaj muzike u svakodnevnom životu, kao sredstva za samoizražavanje i razvoja ličnog identiteta (Lonsdale & North, 2011). Ovakvi nalazi pokazuju da muzičke preferencije pojedinca nisu isključivo proizvod socijalnih okolnosti, već i unutrašnjih karakteristika koje oblikuju čovjekove svakodnevne izbore. Dobijeni nalazi proširuju postojeća istraživanja koja su se primarno oslanjala na druge modele ličnosti, te ističu šestu dimenziju poštenje–poniznost. U svrhe ovog istraživanja korišten je prigodan uzorak, a ispitanici su ocjenjivali isključivo isječke pjesama u trajanju od 15 sekundi, kako bi se skratilo vrijeme popunjavanja upitnika. Time se otvara mogućnost drugačije procjene pjesama od strane ispitanika, ukoliko bi imali priliku da poslušaju cijele pjesme, ali bi mnogi ispitanici vjerovatno odustali od daljeg popunjavanja. Takođe, poželjno je da buduća istraživanja koriste veći uzorak te da umjesto isječaka pjesama ispitanici ocjenjuju cijele pjesme i da se upitnik validira. Preporučuje se i povećani broj pjesama iz svakog žanra. Ipak, ovo istraživanje pokazuje da su crte ličnosti HEXACO modela povezane sa muzičkim preferencijama što govori da izbor muzike odražava i dublje psihološke obrasce, te da je muzika odraz ličnog identiteta.

LITERATURA

- Ashton, M., & Lee, K. (2004). *HEXACO Personality Inventory-Revised (HEXACO-PI-R)* [Database record]. APA PsycTests. <https://doi.org/10.1037/t03138-000>
- Ashton, M. C., & Lee, K. (2009). The HEXACO–60: A short measure of the major dimensions of personality. *Journal of Personality Assessment*, 91(4), 340–345. <https://doi.org/10.1080/00223890902935878>
- Bansal, J., Flannery, M. B., & Woolhouse, M. H. (2020). Influence of personality on music-genre exclusivity. *Psychology of Music*, 49(5), 1356–1371. <https://doi.org/10.1177/0305735620953611> (Original work published 2021)
- Blagov, P. S., Von Handorf, K., Pugh, A. T., & Walker, M. G. (2019). Maladaptive personality and psychopathy dimensions as predictors of music and movie preferences in US adults. *Psychology of Music*, 47(6), 821–833. <https://doi.org/10.1177/0305735619864630>
- Bruce Ferwerda, B., Tkalcic, M., & Schedl, M. (2017). Personality traits and music genres: What do people prefer to listen to? In *Proceedings of the 25th Conference on User Modeling, Adaptation and Personalization (UMAP '17)* (pp. 285–288). Association for Computing Machinery. <https://doi.org/10.1145/3079628.3079693>
- Butković, A., & Žauhar, V. (2024). Music preferences and their associations with uses of music and personality factors and facets. *Empirical Studies of the Arts*, 43(1), 484–504. <https://doi.org/10.1177/02762374241239890> (Original work published 2025)
- Delsing, M. J., Ter Bogt, T. F., Engels, R. C., & Meeus, W. H. (2008). Adolescents' music preferences and personality characteristics. *European Journal of Personality*, 22(2), 109–130. <https://doi.org/10.1002/per.665>
- Dorochowicz, A., Kurowski, A., & Kostek, B. (2020). Employing subjective tests and deep learning for discovering the relationship between personality types and preferred music genres. *Electronics*, 9(12), 2016. <https://doi.org/10.3390/electronics9122016>
- Fricke, K. R., & Herzberg, P. Y. (2017). Personality and self-reported preference for music genres and attributes in a German-speaking sample. *Journal of Research in Personality*, 68, 114–123. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2017.01.001>
- Greitemeyer, T. (2009a). Effects of songs with prosocial lyrics on prosocial behavior: Further evidence and a mediating mechanism. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 35(11), 1500–1511. <https://doi.org/10.1177/0146167209341648>
- Lonsdale, A. J., & North, A. C. (2011). Why do we listen to music? A uses and gratifications analysis. *British Journal of Psychology*, 102(1), 108–134. <https://doi.org/10.1348/000712610X506831>
- North, A. C., Hargreaves, D. J., & O'Neill, S. A. (2000). The importance of music to adolescents. *British Journal of Educational Psychology*, 70(2), 255–272. <https://doi.org/10.1348/000709900158083>
- Rentfrow, P. J., & Gosling, S. D. (2003). The do re mi's of everyday life: The structure and personality correlates of music preferences. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84(6), 1236–1256. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.84.6.1236>
- Sokolovska, V., Dinić, B. M., & Tomašević, A. (2018). Aggressiveness in the HEXACO personality model. *Psihologija*, 51(4), 449–468. <https://doi.org/10.2298/PSI170705022S>
- Vella, E. J., & Mills, G. J. (2017). Personality, uses of music, and music preference: The influence of openness to experience and extraversion. *Psychology of Music*, 45(3), 338–354. <https://doi.org/10.1177/0305735616658957>

PRILOZI

Tabela br. 1

Deskriptivna statistika za varijablu pol

Varijable	Kategorije	Frekvencije	Procenti
Pol	Muško	73	31.197
	Žensko	160	68.376
	Drugo	1	0.427
	Ukupno	243	100

Tabela br. 2

Deskriptivna statistika za varijable mišljenje o muzici, stav da je muzika koju ispitanici slušaju kvalitetnija te stav da postoje određeni žanrovi koji su generalno kvalitetniji

Varijabla	Kategorije	Frekvencije	Procenti
Mišljenje o muzici	muzika je bitna i dobro razumijevanje žanrova	143	61.111
	muzika bitna, ali slabo razumijevanje žanrova	74	31.624
	muzika nije toliko bitna	17	7.265
	Ukupno	234	100.000
Muzika koju slušam je kvalitetnija	da	132	56.410
	ne	102	43.590
	Ukupno	234	100.000
Neki žanrovi su kvalitetniji	da	191	81.624
	ne	43	18.376
	Ukupno	234	100.000

Tabela br. 3

Deskriptivna statistika za crte ličnosti HEXACO modela

Crte ličnosti	Validni	M	SD	Min	Max	Cronbach's α
Otvorenost za iskustva	234	3.565	669	1.200	4.900	0.726
Savjesnost	234	3.535	649	1.400	4.900	0.752
Prijatnost	234	3.253	613	1.500	4.500	0.671
Ekstraverzija	234	3.058	714	1.300	5.000	0.791
Emocionalnost	234	3.191	737	1.100	4.700	0.745
Poštenje	234	3.615	715	1.000	5.000	0.742

Tabela br. 4

Deskriptivna statistika za varijable muzičkih žanrova

Ocjene žanrova	Validni	M	SD	Min	Max
Bluz,džez, klasična	234	2.865	1.051	1.000	5.000
Rok, metal, alternativna	234	3.516	938	1.000	5.000
religijska, orijentalna,rodoljubiva	234	2.328	1.051	1.000	5.000
Rep, hip-hop,elektronska	234	3.190	1.019	1.000	5.000
Narodna	234	3.772	1.194	1.000	5.000
Pop	234	4.142	982	1.000	5.000

Tabela br. 5

Korelacije crta ličnosti i srednjih ocjena žanrova na osnovu pjesama

Varijable		Savjesnost	Poštenje	Emocionalnost	Ekstraverzija	Prijatnost	Otvorenost
Rep, Hip-Hop, Elektronska ocjena	Pirsonova korelacija	0.032	0.073	0.006	0.067	0.083	0.216
	p vrijednost	0.622	0.264	0.927	0.306	0.207	< .001
Religijska, Orijentalna, Rodoljubiva ocjena	Pirsonova korelacija	0.01	0.201	0.084	0.03	0.122	0.221
	p vrijednost	0.877	0.002	0.198	0.647	0.062	< .001
Narodna ocjena	Pirsonova korelacija	0.033	-0.024	0.111	0.184	0.035	-0.185
	p vrijednost	0.616	0.715	0.089	0.005	0.591	0.004
Pop ocjena	Pirsonova korelacija	-0.005	-0.049	0.182	0.174	-0.002	-0.074
	p vrijednost	0.945	0.453	0.005	0.008	0.974	0.257
Rok, Metal, Alternativna ocjena	Pirsonova korelacija	0.119	0.112	0.174	0.034	-0.074	0.192
	p vrijednost	0.069	0.087	0.008	0.608	0.26	0.003
Bluz, Džez, Klasična ocjena	Pirsonova korelacija	0.065	0.205	2.344×10 ⁻⁴	0.055	-0.011	0.452
	p vrijednost	0.322	0.002	0.997	0.399	0.868	< .001

Tabela br. 6

Otvorenost ka iskustvu i procjena važnosti muzike

Cases	df	Mean Square	F	p	η^2
Koliko je muzika bitna	2	2.201	5.096	0.007	0.041
Reziduali	231	0.432			
		Mean Difference	SE	t	ptukey
muzika mi je bitna i dobro razumijem žanrove	muzika mi je bitna, ali slabo razumijem žanrove	0.24	0.094	2.552	0.03
	muzika mi nije toliko bitna	0.399	0.169	2.369	0.049
muzika mi je bitna, ali slabo razumijem žanrove	muzika mi nije toliko bitna	0.159	0.177	0.9	0.641

Tabela br. 7

Odnos emocionalnosti, važnosti i znanja o muzičkim žanrovima

Cases	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p	η ²	
Koliko je muzika bitna	3.642	2	1.821	3.424	0.034	0.039	
Reziduali	122.849	231	0.532				
				Mean Difference	SE	t	ptukey
muzika mi je bitna i dobro razumijem žanrove	muzika mi je bitna, ali slabo razumijem žanrove			-0.266	0.104	-2.547	0.031
	muzika mi nije toliko bitna			0.02	0.187	0.108	0.994
muzika mi je bitna, ali slabo razumijem žanrove	muzika mi nije toliko bitna			0.286	0.196	1.459	0.313

Tabela br. 8

Prosječne ocjene pjesama po žanrovima i procjena percipiranog kvaliteta muzike

	t	df	p	Cohenov d	SE Cohenovog d
Rok, metal, alternativna ocjena	-0.857	215.257	0.393	-0.143	0.132
Religijska, orijentalna, rodoljubiva ocjena	0.751	222.526	0.453	0.087	0.132
Rep, hip-hop, elektronska ocjena	-0.237	209.579	0.813	-0.053	0.132
Bluz, džez, klasična ocjena	2.695	224.045	0.008	0.339	0.134
Narodna ocjena	-2.751	231.352	0.006	-0.349	0.134
Pop ocjena	-2.768	231.824	0.006	-0.352	0.134

Tabela br. 9

Prosječne ocjene pjesama po žanrovima i percepcije postojanja kvalitetnijih žanrova

	t	df	p	Cohenov d	SE Cohenovog d
Rok, metal, alternativna ocjena	-4.183	77.181	< .001	-0.063	0.169
Religijska, orijentalna, rodoljubiva ocjena	-2.482	59.788	0.016	-0.638	0.172
Rep, hip-hop, elektronska ocjena	-2.425	60.802	0.018	-0.421	0.17
Bluz, džez, klasična ocjena	-0.455	71.763	0.65	-0.405	0.17
Narodna ocjena	-0.239	70.357	0.812	-0.044	0.169
Pop ocjena	-0.915	69.115	0.363	-0.153	0.169

Tabela br. 10

Skorovi na dimenzijama ličnosti HEXACO modela i percepcije kvaliteta muzike koju ispitanici slušaju

	t	df	p	Cohenov d	SE Cohenovog d
Otvorenost	1.877	202.057	0.062	0.222	0.133
Savjesnost	1.651	202.02	0.1	0.193	0.133
Prijatnost	0.143	223.768	0.886	0.031	0.132
Ekstraverzija	0.298	210.692	0.766	0.067	0.132
Emocionalnost	-2.419	226.2	0.016	-0.335	0.134
Poštenje	1.446	221.488	0.149	0.16	0.133

SOUNDS OF PERSONALITY: CAN SIX PERSONALITY TRAITS EXPLAIN YOUNG PEOPLE'S MUSIC PREFERENCES?

Authors: ZORANA PRNJIC, Dragiša Milovanović, Danilo Diljević

Email: zorana.prnjic@student.ff.unibl.org

Mentor: TA Lana Vujaković

Faculty of Philosophy, University of Banja Luka

Introduction: The influence of music on various aspects of human life is also manifested through personality traits, which shape specific preferences for certain musical types and genres.

Aim: The research focuses on examining the relationship between personality dimensions according to the HEXACO model (extraversion, agreeableness, conscientiousness, emotionality, openness, and honesty-humility) and musical preferences of young adults.

Materials and Methods: The study involved 234 young adults aged 15 to 25 from Bosnia and Herzegovina and Serbia. Respondents completed an online questionnaire that included general demographic data, music preferences, the HEXACO questionnaire, and audio clips of songs.

Results: Most dimensions of the HEXACO model achieved correlations with music genres, except for conscientiousness and agreeableness. The most pronounced dimension was openness, which was positively associated with music of high artistic value, while extraversion was positively correlated with genres of social context. Honesty was positively correlated with genres that emphasize moral values. Lower emotionality, along with higher openness, was observed in respondents who find music important and who understand music genres well, compared to those who do not understand music genres, but who also find music important.

Conclusion: The personality traits depicted by the HEXACO model may be predictors of musical genre preferences and should therefore be considered in future research. The HEXACO model provides an additional dimension that has not been sufficiently studied yet and has proven to be a significant predictor.

Keywords: HEXACO model; personality traits; music; genres; preferences